

EUROOPA KOHTU OTSUS (täiskogu)

11. juuli 2006^{*}

Kohtuasjas C-432/04,

mille ese on EÜ artikli 213 lõike 2 kolmanda lõigu ja EA artikli 126 lõike 2 kolmanda lõigu alusel 7. oktoobril 2004 esitatud hagi,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: H.-P. Hartvig ja J. Currall, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Édith Cresson, esindajad: advokaadid G. Vandersanden, L. Levi ja M. Hirsch,

kostja,

^{*} Kohtumenetluse keel: prantsuse.

keda toetab:

Prantsuse Vabariik, esindajad: E. Belliard, C. Jurgensen ja G. de Bergues,
kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (täiskogu),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, A. Rosas ja K. Schieman, kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr (ettekandja), R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Klučka ja E. Levits,

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. novembri 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 23. veebruari 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Ühenduste Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada Édith Cressoni poolne soosiv käitumine või vähemalt raske hooletus, mis kujutab endast EÜ artiklist 213 ja EA artiklist 126 tulenevate kohustuste rikkumist, ning tulenevalt sellest jätta Édith Cresson osaliselt või täielikult ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi.

Õiguslik raamistik

- 2 EÜ artikli 213 lõige 2 näeb ette:

„Ühenduse üldistes huvides on komisjoni liikmed oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.

Oma kohustuste täitmisel ei taotle ega võta nad vastu juhiseid üheltki valitsuselt ega mingilt muult organilt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega. Iga liikmesriik kohustub seda põhimõtet austama ega püüa komisjoni liikmeid nende ülesannete täitmisel mõjutada.

Oma ametiaja jooksul ei või komisjoni liikmed töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal. Oma kohustusi täitma asudes kohustuvad nad pidulikult nii ametiaja jooksul kui ka pärast selle lõppemist austama sellest tulenevaid kohustusi ning eriti oma kohustust käituda ausalt ja diskreetselt teatud ametissenimetamiste suhtes või soodustuste vastuvõtmisel pärast oma ametiaja lõppemist. Nende kohustuste rikkumise korral võib Euroopa Kohus nõukogu või komisjoni avalduse põhjal otsustada, et asjassepuutuv liige tuleb vastavalt asjaoludele kas ametist tagandada vastavalt artikli 216 sätetele või jätta ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi.”

3 EÜ artikli 216 kohaselt:

„Kui komisjoni liige ei vasta enam tingimustele, mis on nõutavad tema ametiülesannete täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisis üleastumises, võib Euroopa Kohus ta nõukogu või komisjoni avalduse põhjal ametist tagandada.”

4 EA artikli 126 lõike 2 sätted on EÜ artikli 213 lõikega 2 identsed.

Külalisteadlasi puudutav kord

5 19. detsembril 1989 võttis komisjon vastu otsuse, mis sisaldab teatud teadusprogrammide raames külalisteadlastele kohaldatavaid haldussuuniseid (edaspidi „külalisteadlasi puudutav otsus”).

- 6 Eelkõige määrab see otsus kindlaks kutsealade kategooriad, kuhu külalisteadlastena töölevõetavad isikud peavad kuuluma, kohaldatava palgaastmestiku ja sõlmitavate lepingute kestuse. See otsus täpsustab samuti, et külalisteadlane peab koostama aruande külastuse eesmärgiks olnud tegevuse kohta ühekuulise tähtaja jooksul pärast lepingu lõppemist.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 7 Põhilised asjaolud, nagu need tulenevad eelkõige hagiavaldusest, on järgmised.
- 8 Édith Cresson oli komisjoni liige 24. jaanuarist 1995 8. septembrini 1999. Komisjon, mille president oli siis Jacques Santer, astus täiskooresseisus tagasi 16. märtsil 1999, jätkates oma tegevust kuni sama aasta 8. septembrini. Édith Cressoni portfelli kuulusid järgmised valdkonnad: teadus, uurimis- ja arendustegevus, personal, haridus-, kooolitus ja noorsoopoliitika ning Teadusuuringute Ühiskeskus — valdkonnad, mis peale Teadusuuringute Ühiskeskuse kuulusid asjaolude asetleidmise ajal XII, XIII.D ja XXII peadirektoraadi alla.
- 9 Komisjon esitab etteheited Édith Cressoni vastu kahes osas: esimene puudutab René Berthelot'd ja teine Timm Riedingeri.

René Berthelot'd puudutavad asjaolud

- 10 Kui Édith Cresson tööle asus, oli tema kabinet juba komplekteeritud. Édith Cresson väljendas siiski soovi kasutada ühe oma lähedase tuttava René Berthelot' teenuseid „isikliku nõunikuna”. *Curriculum vitae* kohaselt oli René Berthelot arst, ameti poolest hambaarst-kirurg, kes töötas haigla üksuse juhatajana ning kes oli kolme kuu jooksul Agence nationale de valorisation de la recherche'i (Anvar) juures asuva delegatsiooni juht. Ta elas Châtellerault' linna (Prantsusmaa) lähedal, mille linnapea oli Édith Cresson. René Berthelot'd ei saanud tema vanuse tõttu — asjaolude asetleidmise ajal oli ta 66-aastane — ajutise töötajana tööle võtta, nii et ta oleks saanud olla komisjoni liikme kabineti liige. Kabineti juhataja Lamoureux teatas Édith Cressonile muu hulgas, et arvestades René Berthelot' vanust, ei pea ta omalt poolt võimalikuks asjaomase isiku töölevõtmist komisjoni poolt.
- 11 Édith Cresson soovis siiski kasutada René Berthelot' teenuseid isikliku nõunikuna ning pöördus haldustalituse poole, et see uuriks, millistel tingimustel oleks asjaomase isiku töölevõtmine võimalik. Haldustalitus tõi välja mitmeid lepinguliike, eelkõige konsultandi lepingu, mis jäeti selle liiga koormava iseloomu tõttu kõrvale, ning külalisteadlase lepingu, mis lõpuks valiti.
- 12 René Berthelot võeti külalisteadlasena XII peadirektoraati tööle alates 1. septembrist 1995 esialgu kuueks kuuks. Seejärel seda ajavahemikku pikendati kuni 1997. aasta veebruarikuu lõpuni. Kuigi külalisteadlasena töölevõtmine tähendab seda, et asjaomane isik töötab peamiselt Teadusuuringute Ühiskeskuses või uurimistegevusele pühendunud talitustes, töötas René Berthelot üksnes Édith Cressoni isikliku nõunikuna.

- 13 René Berthelot'le ei olnud määratud konkreetset bürood ning ta kasutas muu hulgas bürood komisjoni liikme kabineti ruumides. Tavaliselt saabus ta komisjoni teisipäeva hommikul ja lahkus neljapäeva õhtul. Oma tegevusest andis ta Édith Cressonile suuliselt aru.
- 14 Alates 1996. aasta aprillikuust vähendati kattumise välistamise normi kohaldades René Berthelot' poolt külalisteadlasena saadavat igakuist toetust, et võtta arvesse talle Prantsusmaal makstavat pensioni.
- 15 Mõni aeg pärast selle vähendamise kohaldamist koostati Édith Cressoni kabinetis René Berthelot' nimel ajavahemikku 23. mai–21. juuni 1996 puudutavad 13 lähetuskorraldust Châtellerault'sse, mille kaudu viimane omandas ligikaudu 6900 euro suuruse summa. Vastavalt alates 1999. aastast Belgias läbiviidud kriminaaljuurdlusele puudutasid lähetuskorraldused fiktiivseid lähetusi.
- 16 Alates 1. septembrist 1996 liigitati René Berthelot külalisteadlaste II grupist ümber I gruppi. Tema igakuine töötasu, mis oli siis umbes 4500 eurot, tõusis ligikaudu 1000 euro võrra.
- 17 Tema lepingu lõppemisel XII peadirektoraadiga ehk 1. märtsil 1997 pakuti René Berthelot'le üheks aastaks Teadusuuringute Ühiskeskuses teist külalisteadlase lepingut kuni 1998. aasta veebruarikuu lõpuni. Tema töötamine külalisteadlasena ulatus nii kokku kahe ja poole aastani, samas kui kord näeb ametiaja maksimaalseks kestuseks ette 24 kuud.

- 18 2. oktoobril 1997 palus komisjoni finantskontrolli talitus külalisteadlasi puudutavat otsust kohaldades esitada talle tegevusaruanne tulenevalt René Berthelot' lepingu lõppemisest 1997. aasta veebruarikuu lõpus. Selle otsuse kohaselt oleks René Berthelot pidanud sellise aruande koostama esimese lepingu lõppemisel ja Teadusuuringute Ühiskeskusega sõlmitud lepingu lõppemisel. Pärast korduvaid meeldetuletusi anti aruanded, mis koosnesid Édith Cressoni kabineti poolt kokku pandud eri autorite märkmete kogust, lõpuks üle 1998. aasta juulis.
- 19 31. detsembril 1997 palus René Berthelot tervislikel põhjustel lepingu lõpetamist alates sellest kuupäevast. Tema taotlus rahuldati.
- 20 Édith Cresson pöördus siiski oma kabineti juhataja poole palvega, et viimane uuriks, kas alates 1. jaanuarist 1998 on René Berthelot' osas võimalik leida kabineti juhataja poolt kasutatud väljendi kohaselt „lahendus”. Ta pidi René Berthelot' tööle võtma erinõunikuna, kuid viimane keeldus sellest ettepanekust.
- 21 René Berthelot suri 2. märtsil 2000.

Timm Riedingeri puudutavad asjaolud

- 22 Timm Riedingerile, kes oli äriõiguse jurist ja Édith Cressoni isiklik tuttav, pakkusid komisjoni talitused 1995. aastal kolme lepingut, millest vähemalt kahte pakuti Édith Cressoni otsesel nõudmisel.

- 23 Esimesele lepingule oli alla kirjutanud Teadusuuringute Ühiskeskuse peadirektor ja selle ese oli „teostatavusanalüüs Kesk-Euroopa ja Euroopa Ühenduse mittetulunduslike mõttekeskuste võrgustiku loomise kohta”. Leping oli seotud Sevilla Tulevikutehnoloogiate Instituudi (Hispaania) arenguga ning nägi ette selles valdkonnas Kesk-Euroopa riikidega suhete süvendamise.
- 24 Teine leping summas 10 500 eküüd koosnes „Édith Cressoni saatmisest 13.–16. mail 1995 lähetusel Lõuna-Aafrikasse ning aruande koostamisest”. See lähetus koosnes kahest osast. Esimese eesmärk oli infoühiskonda puudutav konverents. Teine osa puudutas eelkõige noorte Saksa arstide saatmist Lõuna-Aafrikasse vabatahtliku teenistuse raames. Selle lähetuse üheks aspektiks oli ka turism.
- 25 Kolmas leping nägi ette „ettevalmistava teostatavusuuringu Euroopa võrdleva õiguse instituudi loomise kohta”. See instituut oleks pidanud võimaldama paremini tajuda teadusuuringute valdkonnaga seotud õiguslikke probleeme eelkõige intellektuaalomandi ning patentide vallas.
- 26 Kuigi eelarve assigneeringud nende kolme lepingu jaoks registreeriti Édith Cressoni vastutusalasse kuuluvate talituste poolt, ei täidetud neist ühtegi ning nende osas ei tehtud väljamakseid.

Alustatud juurdlused ja menetlused

- 27 Juurdlusi teostas kõigepealt sõltumatute ekspertide komisjon, siis Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) ning lõpuks komisjoni juurdlus- ja distsiplinaaramet

(IDOC). Belgia eeluurimiskohtunik alustas ka eeluurimist ning komisjon menetlust.

Sõltumatute ekspertide komisjoni juurdlus

- 28 Euroopa Parlamendi ja komisjoni juurde loodi 27. jaanuaril 1999 sõltumatute ekspertide komisjon, mille ülesanne oli koostada esimene aruanne määramaks kindlaks, millises ulatuses vastutab komisjon täies koosseisus või üks — kui mitte mitu — komisjoni liiget eraldi parlamendi arutelude käigus mainitud hiljutiste pettusejuhtumite, väärjuhtimise või onupojapoliitika eest.
- 29 15. märtsil 1999 esitatud aruandes leidis sõltumatute ekspertide komisjon René Berthelot'd osas, et tegemist oli kindla soosiva käitumise juhtumiga.

OLAF-i ja IDOC-i juurdlused

- 30 Pärast sõltumatute ekspertide komisjoni järeldusi viis OLAF läbi juurdluse ning esitas 23. novembril 1999 aruande.
- 31 See aruanne viis komisjoni ametnike ja teenistujate vastu mitme distsiplinaar-menetluse ning René Berthelot'le alusetult makstud summade tagasinõudmise menetluse alustamiseni.

- 32 Personali ja halduse peadirektoraat (edaspidi „DG ADMIN”) ning hiljem IDOC — pärast selle asutamist 19. veebruaril 2002. aasta otsusega — alustasid juurdlust Timm Riedingeri suhtes ning kahte täiendavat juurdlust René Berthelot’ osas, millest üks puudutas XII peadirektoraadi rolli ja teine Teadusuuringute Ühiskeskuse seotust.
- 33 Nende juurdluste ajal toimus mitukümmend ärakuulamist ning pädevad talitused ja haldusreformi eest vastutav komisjoni asepresident Neil Kinnock võtsid Édith Cressoniga mitu korda ühendust. Édith Cresson esitas oma märkused 24. septembri, 22. oktoobri ja 17. detsembri 2001. aasta kirjadega.
- 34 DG ADMIN andis oma aruande Timm Riedingeri kohta üle 8. augustil 2001. IDOC esitas René Berthelot’ d kohta aruande 22. veebruaril 2002.

Kriminaalmenetlus

- 35 Ühe parlamendi liikme kaebuse põhjal alustati 1999. aastal René Berthelot’ d toimiku osas eeluurimist. Komisjon oli Édith Cressoni vastu tsiviilhagejaks.
- 36 Eeluurimiskohtunik esitas Édith Cressonile, René Berthelot’ le ning komisjoni ametnikele ja teenistujatele süüdistuse võltsimises, võltsitud dokumentide kasutamises, pettuses või huvide konfliktis järgmiste asjaolude põhjal:

— René Berthelot’ töölevõtmine külalisteadlasena, mida tehti komisjoni kehtestatud eeskirju rikkudes;

— René Berthelot' külastuse lõpparuanded ning

— René Berthelot' lähetuskorraldused ja -aruanded.

37 Prokuröri määruuses, mis esitati Chambre du conseil du tribunal de première instance de Bruxelles'ile (Belgia) — kohus, mis eeluurimise lõpus peab otsustama, kas saata asi Tribunal correctionnelile (kriminaalkohus) — lükkas *procureur du Roi* (prokurör) esimest elementi puudutavad süüdistuspunktid tagasi, leides, et René Berthelot' töölevõtmine ei olnud ühenduse õigusnormide vastane ning et vaatluse all olevate asjaolude asetleidmise ajal ei olnud huvide konflikti puudutavad Belgia kriminaalkodeksi sätted rahvusvahelise avaliku õiguse organisatsioonis avalikus teenistuses töötavatele isikutele kohaldatavad. *Procureur du Roi* lükkas tagasi ka teist elementi puudutavad süüdistuspunktid, kuna tema arvates ei tulenenud toimikust mingit süüdistust Édith Cressoni vastu. Kolmandat elementi puudutavad süüdistuspunktid kiideti kõigepealt heaks, kuid hiljem nendest lõpuks loobuti.

38 Võttes *procureur du Roi* süüdistuskõne teadmiseks ning viidates prokuröri määruse põhjendustele, tunnistas Chambre du conseil du tribunal de première instance de Bruxelles 30. juuni 2004. aasta määrusega eeluurimismenetluse René Berthelot' osas viimase surma tõttu lõpetatuks ning otsustas teiste kohtualuste osas asja mitte edasi saata. Kohus leidis Édith Cressoni osas, et ei ole olemas mingit süüdistust selle kohta, mida Édith Cresson teadis René Berthelot' lähetuskorraldusi puudutavatest vaidlusalustest asjaoludest.

Komisjoni alustatud menetlus

39 21. jaanuaril 2003 otsustas volinike kolleegium võimaliku EÜ artikli 213 lõikel 2 ning EA artikli 126 lõikel 2 põhineva menetluse alustamise raames saata Édith Cressonile

teatise temale esitatud etteheidete kohta. Samuti otsustati Édith Cressonil lubada oma toimikule juurde pääseda ning esitada oma märkused.

40 Vastuväiteteatis, mis puudutas René Berthelot' töölevõtmist ning Timm Riedingerile esitatud lepingupakkumisi, anti Édith Cressonile kõigepealt üle 17. märtsil 2003, hiljem anti sama, 30. aprilli 2003. aasta kuupäevaga dokument talle volitustega seotud puhttehnilistel põhjustel üle 6. mail 2003.

41 Seejärel toimus Édith Cressoni nõunike ja komisjoni vahel tihe kirjavahetus alustatud menetluse ulatuse ning sellistele dokumentidele juurdepääsu kohta, mis Édith Cressoni arvates olid asjakohased.

42 Édith Cresson vastas vastuväiteteatisele 30. septembri 2003. aasta dokumentiga. Selles vaidlustas ta eelkõige selle teatise õigusliku aluse ning teise võimalusena selle, et toodud etteheited ei ole tõendatud. Samuti nõudis Édith Cresson tema vastu alustatud distsiplinaarmenetluse tõttu kantud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks talle 50 000 euro suuruse summa maksmist.

43 Komisjon kuulas Édith Cressoni ära 30. juunil 2004.

44 19. juulil 2004 otsustas komisjon esitada hagi Euroopa Kohtule.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

45 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

- tuvastada, et Édith Cresson on rikkunud EÜ artiklist 213 ja EA artiklist 126 tulenevaid kohustusi;
- jätta seetõttu Édith Cresson osaliselt või täielikult ilma õigusest saada pensioni ja/või kõiki muid sellega seotud või seda asendavaid soodustusi; komisjon jätab nimetatud õiguste äravõtmise kestuse ja ulatuse kindlaksmääramise Euroopa Kohtu otsustada, ja
- mõista kohtukulud välja Édith Cressonilt.

46 Édith Cresson palub:

- tunnistada komisjoni esitatud hagiavaldus vastuvõetamatuks;
- teise võimalusena jätta nimetatud hagiavaldus õigusvastasuse ning põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

— kohustada komisjoni esitama nende arutelude täielik protokoll, mille tulemusena otsustati 19. juulil 2004 esitada Euroopa Kohtule hagi, ning teised kostja poolt 26. aprilli 2004. aasta taotluses ja 5. oktoobri 2004. aasta täiendavas taotluses nõutud dokumendid ning

— mõista kõik kohtukulud välja komisjonilt.

⁴⁷ Euroopa Kohtu presidendi 2. juuni 2005. aasta määrusega anti Prantsuse Vabariigile luba astuda menetlusse Édith Cressoni nõuete toetuseks.

⁴⁸ Euroopa Kohus jättis 9. septembri 2005. aasta määrusega rahuldamata Édith Cressoni taotluse teatud dokumentide esitamiseks.

Suulise menetluse uuendamise taotlus

⁴⁹ Édith Cresson palus 30. märtsi 2006. aasta kirjaga Euroopa Kohtult kodukorra artiklit 61 kohaldades määrusega suulise menetluse uuendamist. Oma taotlust põhjendas ta väitega, et kohtujuristi ettepanek põhineb paljuski aspektidel, mille üle pooled ei ole vaieldud. Édith Cresson väidab põhiliselt, et esiteks esitas kohtujurist oma ettepaneku puhtalt põhimõtete vaatepunktist tulenevalt ja määratles vaatluse all oleva menetluse kui „konstitutsioonilise” menetluse ning teiseks ei käsitle kohtujurist etteheidetud käitumise kohta otsuse tegemiseks hädavajalikke faktilisi asjaolusid.

- 50 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus võib omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaieldud (vt eelkõige 4. veebruari 2000. aasta määrus kohtuasjas C-17/98: Emesa Sugar, EKL 2000, lk I-665, punkt 18, ja 14. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-210/03: Swedish Match, EKL 2004, lk I-11893, punkt 25).
- 51 Käesolevas asjas tuleneb uuendamise taotlusest, et tegelikult on tegemist kohtujuristi ettepaneku kommentaariga. Selles taotluses ei ole ära toodud ühtegi faktilist asjaolu või sätet, millele kohtujurist tugines ja mille üle pooled ei ole vaieldud. Lisaks leiab Euroopa Kohus, et tal on olemas kõik vajalikud elemendid sisulise otsuse tegemiseks.
- 52 Seega tuleb pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta suulise menetluse uuendamise taotlus rahuldamata.

Hagi

Sissejuhatavad märkused

- 53 Édith Cressoni vastu esitatud etteheited põhinevad EÜ artikli 213 ja EA artikli 126 sätetel. Kuna need sätted on identsed, siis tuleb EÜ artiklile 213 tehtud viiteid lugeda ka EA artiklile 126 viitavateks.

- 54 Käesolev vaidlus nõuab järgmiste küsimuste käsitlemist: EÜ artikli 213 lõike 2 ulatus, menetlusnormide järgimine ja Édith Cressoni poolt viidatud erinevate õiguste, eelkõige kaitseõigusega arvestamine, kriminaalmenetluse tagajärjed, EÜ artikli 213 lõikest 2 tulenevate kohustuste rikkumise olemasolu ning võimalik karistuse kohaldamine.
- 55 Édith Cressoni vastuvõetamatuse vastuväide põhineb mitmel põhjendusel. Kõigepealt ei ole EÜ artikkel 213 käesoleval juhul Euroopa Kohtusse pöördumise kehtiv õiguslik alus. Teiseks, Chambre du conseil du tribunal de première instance de Bruxelles'i eeluurimismenetluse lõpetamise otsuse tõttu kaotas komisjoni distsiplinaarmenetlus oma eseme ning sisu. Lõpuks on Édith Cressonile ette heidetud asjaolud minimaalse tähtsusega.
- 56 Neid vastuvõetamatuse põhjendusi ei saa siiski lahutada vaidluses ning käesoleva kohtuotsuse punktis 54 toodud sisulistest küsimustest. Hagiavalduse õigusliku aluse ning etteheidetud asjaolude väidetavalt minimaalse tähtsusega seotud probleemid on järelikult vastavalt seotud EÜ artikli 213 lõike 2 ulatuse ja sellest artiklist tulenevate kohustuste rikkumise olemasolu küsimuste analüüsiga. Asjaga tegelenud kriminaal-kohtu eeluurimisemenetluse lõpetamise otsuse mõju puudutab kriminaalmenetluse tagajärgede uurimise küsimust. Neid vastuvõetamatuse põhjendusi käsitletakse seega kohtuasja sisulise arutamise käigus.

EÜ artikli 213 lõike 2 ulatus

Poolte märkused

- 57 Komisjon väidab, et EÜ artikli 213 lõike 2 puudutab selle institutsiooni liikmete ametist tulenevate kohustuste rikkumist. Komisjoni liige, kes ei käitu üldistes

huvides või laseb ennast juhtida era- või isiklike, olgu siis rahaliste või muude huvide kaalutlusest, rikub neid kohustusi.

- 58 Selline Édith Cressonile ette heidetud rikkumine, taotletud süüdimõistmine ja nõutud karistus, st asjaomase isiku osaliselt või täielikult ilmajätmine õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi, põhineb õigesti EÜ artikli 213 lõikel 2.
- 59 Édith Cresson väidab, et see säte ei saa olla Euroopa Kohtusse pöördumise õiguslik alus.
- 60 Esiteks võib komisjoni liikmete poolt ametiaja jooksul EÜ artikli 213 lõike 2 esimeses ja teises lõigus toodud muude kohustuste rikkumise kui ametivälise tegevusega nõustumise eest EÜ artikli 216 kohaselt karistada ainult ametist tagandamisega.
- 61 Osas, milles komisjon heidab Édith Cressonile sellist rikkumist ette, ei saa komisjon esitada hagi, mille eesmärk on teda karistada ilmajätmisega õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi. Sellist karistust ei näe ette ei EÜ artikli 213 lõige 2 ega ükski teine ühenduse õiguse säte.
- 62 Teiseks kohaldatakse EÜ artikli 213 lõike 2 kolmanda lõigu sätteid siis, kui komisjoni liige on rikkunud aususe ja diskreetsuse kohustust, nõustudes teatud ametiväliste tegevustega ametiaja jooksul või pärast selle lõppemist. Sellisel juhul oleks ettenähtud karistuseks kas EÜ artiklis 216 toodud tingimustel ametist

tagandamine, kui tegevus toimus komisjoni liikme ametiaja jooksul, või ilmajätmine õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi, kui tegevus toimus pärast ametiaja lõppemist.

- 63 Kuna Édith Cressoni ei ole süüdistatud ametivälise tegevusega nõustumise keelu rikkumises, siis EÜ artikli 213 lõike 2 kolmanda lõigu sätteid talle ei kohaldu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 64 Selleks et teha kindlaks, kas komisjon toimis õigesti, kui ta toetus hagi esitamisel EÜ artikli 213 lõikele 2, tuleb uurida selle sätte sõnastust.

- 65 Nimetatud lõige 2 sätestab kolmes lõigus komisjoni liikmetele kehtivaid peamisi kohustusi ja keelde.

- 66 Esimene lõik toob välja, et ühenduse üldistes huvides on komisjoni liikmed oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.

- 67 Teine lõik täpsustab sõltumatuse kohustust märkides, et seda tuleb kohaldada kõikide valitsuste ning muude organite suhtes.

68 Kolmas lõik keelab komisjoni liikmetel kõigepealt nende ametiülesannetega paralleelselt tegeleda ükskõik millise muu tegevusega.

69 Seejärel täpsustab see lõik üldiselt seda, kuidas komisjoni liikmed peavad oma kohustusi täitma. Nad peavad täitma komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi. See sisaldab eelkõige kohustust käituda ausalt ja diskreetselt teatud ametissenimetamiste suhtes või soodustuste vastuvõtmisel pärast oma ametiaja lõppemist. Need kohustused on siin toodud näitlikult ning vastupidi sellele, mida väidab Édith Cresson, ei piirdu nimetatud lõigus toodud kohustused paralleelselt tegutsemise keeluga komisjoni liikme ametiaja jooksul ning kohustusega käituda ausalt ja diskreetselt teatud ametissenimetamiste suhtes pärast ametiaja lõppemist.

70 Miski selles kolmandas lõigus ei piira mõistet „[ametist] tulenevaid kohustusi”, ning seda tuleb mõista laialt. Arvestades komisjoni liikmetele usaldatud ülesannete tähtsust, on oluline, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 74, et nad järgivad kõige rangemaid käitumisnorme. Seega tuleb nimetatud mõistest aru saada nii, et see sisaldab lisaks EÜ artikli 213 lõike 2 kolmandas lõigus otseselt toodud aususe ja diskreetsuse kohustusele kõiki komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi, mille hulgas on ka EÜ artikli 213 lõike 2 esimeses lõigus toodud kohustus tegutseda ühenduse üldistes huvides oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatult.

71 Seega peavad ühenduse üldised huvid olema komisjoni liikmete jaoks igal hetkel mitte ainult siseriiklikest huvidest, vaid ka isiklikest huvidest kõrgemal.

- 72 Kui komisjoni liikmed peavad nii hoolitsema selle eest, et nende käitumine oleks laitmatu, siis sellest ei tulene siiski, et vähimat kõrvalekaldumist nendest normidest võiks karistada EÜ artikli 213 lõike 2 kohaselt. Vajalik on teatud raskusastmega rikkumise olemasolu.
- 73 EÜ artikli 213 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumisel määrata karistuse, mille kohaselt asjassepuutuv liige tuleb vastavalt asjaoludele kas ametist tagandada või jätta ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi. Ametist tagandamist kohaldatakse rikkumise puhul, mis toimus ja jätkus asjaomase komisjoni liikme ametiaja jooksul. Ilmajätmine õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi seevastu leiab kohaldamist siis, kui rikkumine toimus komisjoni liikme ametiaja jooksul või pärast ametiaja lõppemist. Kuna õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi ilmajätmise ulatust ei ole täpsustatud, on Euroopa Kohtul tulenevalt rikkumise raskusastmest vabadus teha täielikult või osaliselt ilmajätmise otsus.
- 74 Seega vastupidi sellele, mida väidab Édith Cresson, ei ole asjaolu, et komisjoni liikme ametiaeg oli lõppenud ning asjassepuutuvat liiget ei saa enam ametist tagandada, takistuseks sellele, et komisjoni liiget karistataks rikkumise eest, mis toimus tema ametiaja jooksul, kuid mis avastati või tuvastati pärast ametiaja lõppemist.
- 75 Sellest järeldub, et EÜ artikli 213 lõige 2, mille alusel käesolevas kohtuasjas Euroopa Kohtusse pöörduti, et tuvastada, et Édith Cresson on rikkunud sellest sättest tulenevaid kohustusi, ning jätta ta täielikult või osaliselt ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi, on õige õiguslik alus.

Menetlusnormide järgimine ja Édith Cressoni poolt viidatud erinevate õiguste, eelkõige kaitseõigusega arvestamine

Édith Cressoni märkused

- 76 Édith Cressoni arvates ei järgitud menetlusnorme ega arvestatud erinevate õiguste, eelkõige kaitseõigusega. Sellest tuleneb, et see mõjutab nii komisjoni haldusmenetluse kui ka Euroopa Kohtus toimunud kohtumenetluse õiguspärasust ning Euroopa Kohus peaks tunnistama hagiavalduse vastuvõetamatuks.

— Pädevuse puudumine

- 77 Édith Cressoni arvates ei olnud õige, et haldusjuurdlust alustas personali ja halduse peadirektor Reichenbach kui ametisse nimetav asutus IDOC-i aruande põhjal. Édith Cresson leiab, et see peadirektor ei ole pädev otsustama menetluse alustamist, mida käesoleval juhul peab tegema volinike kolleegium.

— Mõistlike tähtaegade järgimata jätmine

- 78 Édith Cresson väidab, et distsiplinaarmenetluse alustamine 2003. aastal ehk seitse aastat pärast komisjoni poolt uuritud asjaolusid, on vastuvõetamatu, eelkõige arvestades etteheidetavate asjaolude kohta juba ammu kättesaadavate erinevate aruannete olemasolu ning seda, et asi ei ole keerukas.

— Komisjoni ülesannete lubamatu kattumine

79 Édith Cresson väidab, et komisjon täitis mitu ülesannet, mis oleksid pidanud jääma üksteisest eraldatuiks.

80 Édith Cressoni arvates ei võtnud see institutsioon endale mitte ainult distsiplinaar-menetlust läbiviiva asutuse rolli, vaid tegutses ka „eeluurimiskohtunikuna”, andes Belgia eeluurimiskohtunikule üle kogu teabe, millest tulenevalt on võimalik teda süüdi tunnistada, toetades mitmeid juurdlusi ning alustades tema vastu distsipli-naarmenetlust. Samuti võttis komisjon endale süüdistaja rolli, otsustades pöörduda Euroopa Kohtusse.

81 Nende ülesannete kattumine rikub õigust õiglasele kohtupidamisele.

— Komisjonile surve avaldamine

82 Édith Cressoni arvates avaldas parlament komisjonile survet, millele komisjon ka allus. Komisjon rikkus niiviisi erapooletuse kohustust, ja seda Édith Cressoni kahjuks.

— Erinevad menetlusnormide rikkumised

83 Édith Cresson väidab, et rikuti mitmeid 19. veebruari 2002. aasta otsuses IDOC-i asutamise kohta sätestatud eeskirju. Ameti poolt kasutatud uurijad ei olnud mitte

ainult IDOC-i töötajad, vaid ka komisjoni teistesse talitustesse kuuluvad ametnikud. IDOC-i aruanded ei määratle isiklikku vastutust ega sisalda soovitusi ega ettepanekuid. Sellal kui IDOC-i roll peaks OLAF-i rolli suhtes olema subsidiaarne, nii et haldusjuurdluste teostamine ja selle lõpuleviimine pettuse, korruptsiooni ning iga muu ühenduse finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse puhul on esmajärjekorras OLAF-i ülesanne, teostas IDOC seda eeskirja järgimata täiendavat haldusjuurdlust. Édith Cresson lisab, et teda ei ole nõuetekohaselt teavitatud ega nende juurdluste ajal ära kuulatud. Täpsemalt ei teavitatud teda sellest, et teda võidakse kahtlustada, ning kuna talle ei edastatud René Berthelot'd ja Timm Riedingeri puudutavate haldusjuurdluste aruandeid, ei antud talle võimalust oma märkuste esitamiseks.

84 Édith Cresson väidab muu hulgas, et René Berthelot' töölevõtmisega seotud komisjoni mitmete ametnike vastu algatatud distsiplinaarmenetlused kattusid. Teda ei teavitatud nõuetekohaselt nende menetluste tulemustest, vaatamata nende mõjust tema asjale. Lõpetuseks, René Berthelot' toimiku eest vastutavad IDOC-i uurijad ületasid oma volitusi, esitades sellel puhul küsimusi Timm Riedingeri toimiku kohta.

85 Mis puudutab OLAF-i juurdlust, siis Édith Cressoni käsutusse antud toimik ei sisalda nõutud volitusi kõikide juurdlustes osalenud töötajate osas. Lisaks puuduvad uurijate igaks eraldi tegevuseks vajalikud volitused. Édith Cressoni arvates toob OLAF-i eeskirjadevastane sekkumine kaasa René Berthelot' toimikus sisalduva 22. veebruari 2002. aasta aruande aluseks olnud haldusjuurdluste kehtetuse.

— Kahe kohtuastme puudumine

- ⁸⁶ Édith Cresson väidab, et kõige tõsisem probleem seisneb kahele kohtuastmele juurdepääsu puudumises. Juhul kui Euroopa Kohus otsustab määrata talle karistuse, puuduvad Édith Cressonil igasugused õiguskaitsevahendid. Ta rõhutab, et Euroopa ühenduste ametnikul on nii haldusmenetluse kui ka kohtumenetluse staadiumis palju laiaulatuslikumad garantiid kui komisjoni liikmetel. Ametnik võib nimelt vaidlustada ametisse nimetava asutuse otsuse Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus ning hiljem esitada Euroopa Kohtusse apellatsioonkaebuse. Euroopa Kohtu otsuse vaidlustamise võimaluse puudumine kujutab endast põhiõiguste rikkumist.

Euroopa Kohtu hinnang

- ⁸⁷ Esimese väite kohta, mille Édith Cresson enda kaitseks tõi ja mis puudutab personali ja halduse peadirektori pädevuse väidetavat puudumist IDOC-i aruannete põhjal haldusjuurdluste ning haldusmenetluse alustamiseks, tuleb esiteks märkida — nagu komisjon õigesti tegi —, et asjaomaseid haldusjuurdlusti alustati enne IDOC-i asutamist.
- ⁸⁸ Teiseks, mis puudutab haldusmenetluse alustamist, siis see toimus Édith Cressonile vastuväiteteatise edastamisega. Selle teatise osas ei teinud otsust mitte personali ja halduse peadirektor, vaid komisjon ise. Seega ei olnud menetluse alustaja mitte peadirektor, vaid komisjon.

89 Sellest tuleneb, et esimene väide ei ole põhjendatud.

90 Mis puudutab EÜ artikli 213 lõikes 2 ettenähtud menetluse alustamist, siis see säte ei näe ette mingit konkreetset tähtaega. Siiski ei ole selles raamistikus komisjoni kasutuses piiramatud tähtajad. Selles osas asjakohaste sätete puudumisel peab see institutsioon vältima oma ülesannete täitmise lõputut edasilükkamist, et järgida õiguskindluse tagamise põhinõuet (vt 24. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: Falck ja Acciaierie di Bolzano vs. komisjon, EKL 2002, lk I-7869, punkt 140, ja 23. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-346/03 ja C-529/03: Atzeni jt, EKL 2006, lk I-1875, punkt 61) ja mitte raskendada kostjate olukorda komisjoni väidete kummutamisel, rikkudes nii kaitseõigust (vt selle kohta 16. mai 1991. aasta otsus kohtuasjas C-96/89: komisjon vs. Madalmaad, EKL 1001, lk 2461, punkt 16).

91 Käesoleval juhul ulatuvad Édith Cressonile etteheidetud asjaolud 1995. aastasse: René Berthelot' töölevõtmine toimus septembris ning Timm Riedingerile pakuti lepinguid sama aasta jooksul. Sõltumatute ekspertide komisjoni 1999. aasta märtsi juurdlusaruanne oli selles vallas esimene. Seejärel esitasid aastatel 1999–2000 juurdlusaruanded OLAF ja IDOC. Komisjon ootas enne Édith Cressoni vastu menetluse alustamist OLAF-i ja IDOC-i aruannete esitamise ära.

92 Kuna EÜ artikli 213 lõiget 2 ei olnud kunagi varem kasutatud komisjoni liikme vastu menetluse alustamiseks tema käitumise tõttu ametiaja jooksul, võis komisjon pidada vajalikuks toimida vajaliku ettevaatlikkusega. Neil tingimustel ei ole otsus alustada 2003. aasta jaanuaris Édith Cressoni puudutav haldusmenetlus vastuväiteteatise saatmisega ning selle edastamine asjaomasele isikule sama aasta mais ebamõistlik.

Pealegi ei viidanud Édith Cresson ühelegi asjaolule selle tõendamiseks, et komisjoni menetluse kestus mõjutas viisi, kuidas ta oma kaitset korraldas.

93 Édith Cresson heidab komisjonile ette mitme sellise ülesande kattumist, mis kuuluvad erinevate asutuste ülesannete hulka, ning selle tõttu õiguse õiglasele kohtupidamisele rikkumist. Édith Cressoni arvates takistas komisjoni ülesannete kattumine viimasel olemast distsiplinaarmenetlust läbiviiva asutusena piisavalt erapooletu.

94 Selle väite võib siiski tagasi lükata, kuna komisjonil ei ole õigust tuvastada komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumist. Tegelikult tuleneb EÜ artikli 213 lõike 2 sätetest, et komisjon võib Euroopa Kohtusse pöörduda ainult komisjoni liikme eeldatava rikkumise korral. Komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste võimaliku rikkumise tuvastamine ja talle karistuse määramine kuulub Euroopa Kohtu pädevusse.

95 Järgmist väidet, mis puudutab parlamendi poolt komisjonile avaldatud survet, mis takistas komisjonil erapooletult käitumast, ei saa samuti toetada.

96 Ükskõik milline oleks tegelikult surve, millele komisjon võis alluda, otsustab kohtuasja üle Euroopa Kohus, tuginedes kõikidele talle esitatud toimiku materjale.

97 Seega argument, mille kohaselt komisjonile avaldati survet, on alusetu.

- 98 Mis puudutab Édith Cressoni märkusi erinevate menetlusnormide rikkumise osas ning kahele kohtuastmele juurdepääsu õiguse rikkumist, siis nende eesmärk on eelkõige kaitseõigust puudutavate eeskirjade eiramise ja menetluslike puuduste tõendamine, mis on oma olemuselt sellised, et nad seavad uuesti kahtluse alla Euroopa Kohtule esitatud vaidluse eseme ning viimase poolt kohtuasja arutamise.
- 99 Édith Cresson toob kõigepealt välja mitme 19. veebruari 2002. aasta otsuses IDOC-i asutamise kohta sätestatud eeskirja rikkumise. Asjaomased haldusjuurdlused ei toimunud neid eeskirju järgides.
- 100 Tuleb siiski märkida, et need juurdlused algasid ja toimusid praktiliselt täielikult enne IDOC-i asutamist. Mis puudutab Timm Riedingeri, siis läbiviidud haldusjuurdlused lõppesid enne seda kuupäeva, kuna aruanne nende alusel esitati 8. augustil 2001. Mis puudutab René Berthelot'd, siis lõppesid juurdlused aruandega, mis esitati kolm päeva pärast IDOC-i asutamist, s.o 22. veebruaril 2002.
- 101 Édith Cresson vaidlustab ka OLAF-i juurdluste kehtivuse, millele DG ADMIN ja hiljem IDOC enda täiendavate haldusjuurdluste läbiviimisel tuginesid.
- 102 Ilma et oleks vaja uurida Édith Cressoni poolt OLAF-i teostatud juurdlusmenetluses eeskirjade formaalse eiramise kohta esitatud süüdistusi, tuleb selles osas märkida, et DG ADMIN viis enda juurdlused läbi ning valmistas oma aruanded ette sõltumatult ning need juurdlused võttis üle IDOC-, kui viimane asutati. Vastuväiteteatis põhines just nendel aruannetel, mitte aruannetel, mida OLAF võis koostada.

103 Järgmisena tõusetub küsimus, kas EÜ artikli 213 lõikes 2 toodud menetlust reguleerivate detailsete eeskirjade puudumisele vaatamata järgiti kaitseõigust.

104 Tuleb meelde tuletada, et kaitseõiguse austamine kõigis isiku vastu alustatud menetlustes, mis puudutavad tõenäoliselt isiku õigusi kahjustavat akti, on ühenduse õiguse üldpõhimõtte ja see tuleb tagada ka siis, kui asjaomast menetlust ei ole kuidagi reguleeritud. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kaitseõiguse järgimine nõuab, et isikule, kelle vastu komisjon on alustanud haldusmenetlust, antakse tegelik võimalus selle menetluse jooksul teha teatavaks oma seisukoht väidetud asjaolude ja olukordade asetleidmise ja asjakohasuse kohta ning dokumentide kohta, millele komisjon tugineb oma põhjendustes ühenduse õiguse rikkumise olemasolu kohta (vt 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 234/84: Belgia vs. komisjon, EKL 1986, lk 2263, punkt 27).

105 Seetõttu on tähtis teha kindlaks, kas Édith Cressoni teavitati aegsasti temale etteheidetust ning kas tal oli võimalus olla ära kuulatud.

106 Édith Cressoni vastu EÜ artikli 213 lõike 2 alusel alustatud menetlusele eelnes komisjoni alustatud haldusmenetlus varasemate haldusjuurdluste põhjal.

107 Euroopa Kohtule esitatud toimikust tuleneb, et asjaomased talitused võtsid haldusjuurdluste ajal Édith Cressoniga mitmel korral ühendust ning et ta esitas 24. septembri, 22. oktoobri ja 17. detsembri 2001. aasta kirjadega oma märkused.

- 108 Haldusmenetlus algas 6. mail 2003 Édith Cressonile vastuväiteteatise saatmisega. Viimasel oli juurdepääs oma toimikule ning teda kutsuti üles oma märkusi esitama. Sellele teatisele vastamiseks oli talle antud rohkem kui neljakuuline tähtaeg. Édith Cresson esitas oma märkused kirjalikult 30. septembril 2003 ja suuliselt 30. juunil 2004. Komisjon otsustas pöörduda Euroopa Kohtusse 19. juulil 2004.
- 109 Haldusmenetlus ei viita ühelegi asjaolule, mis oma olemuselt võiks rikkuda kaitseõigust.
- 110 Vastupidi, näib, et kuna komisjon saatis Édith Cressonile teatise kõikide etteheidetud asjaolude kohta ning nende asjaolude õigusliku analüüsi, andis asjaomasele isikule juurdepääsu tema toimikule, kutsus teda esitama oma märkused vähemalt kahekuulise tähtaja jooksul ning kuulas ta ära, viis komisjon läbi kaitseõigust järgiva menetluse.
- 111 Euroopa Kohtus alustatud menetluse osas väidab Édith Cresson, et kui Euroopa Kohus otsustab talle määrata karistuse, ei ole tema käsutuses mingeid õiguskaitsevahendeid. Ta leiab, et õiguskaitsevahendite puudumine kujutab endast põhiõiguste ning tegeliku kohtuliku kaitse õiguse rikkumist. Ta rõhutab, et ühenduse ametnik võib seevastu vaidlustada ametisse nimetava asutuse otsuse Esimese Astme Kohtus ning hiljem esitada apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtule.
- 112 Selles osas on oluline mainida 4. novembril 1950 allkirjastatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 7 artikli 2 lõiget 1, mille kohaselt on igaühel, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud, õigus tema süüdimõistmise või karistuse läbivaatamisele kõrgema kohtuinstantsi poolt. Isegi kui oletada, et see säte

on kohaldatav EÜ artikli 213 lõikel 2 põhineva menetluse korral, piisab, kui meelde tuletada, et nimetatud protokolli artikli 2 lõike 2 kohaselt võivad selles õiguses olla erandiks eelkõige juhud, kus asjassepuutuva isiku üle mõistis esimeses astmes kohut kõrgeim kohtuinstants.

- 113 Sellest tuleneb, et Euroopa Kohtu otsuse edasikaebamise võimaluse puudumine ei kujuta endast mingil viisil sellist puudust, mis oma olemuselt võiks rikkuda komisjoni liikme õigusi tõhusale kohtulikule kaitsale ning käesoleval juhul ei võimalda muuta Euroopa Kohtu poole pöördumist kehtetuks.
- 114 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et kõik Édith Cressoni poolt enda kaitseks esitatud väited, mis puudutavad menetlusküsimusi ja erinevate õiguste, eriti kaitseõiguse järgimist, tuleb tagasi lükata.

Kriminaalmenetluse tagajärjed

Poolte märkused

- 115 Édith Cresson väidab, et kui komisjon on kriminaalmenetluses tsiviilhageja, kohaldatakse põhimõtet, mille kohaselt „distsiplinaarmenetlus on seotud kriminaalmenetlusega”. Sellest tuleneb, et juhul, kui etteheidetud asjaolud on kriminaal- ja distsiplinaarmenetluses identsed, siis on kriminaalkohtu järeldused distsiplinaarmenetlust läbiviivatele asutustele kohustuslikud. See põhimõte tuleneb Esimese Astme Kohtu 10. juuni 2004. aasta otsusest kohtuasjas T-307/01: François vs. komisjon (EKL 2004, lk II-1669, punktid 73–75). Käesoleval juhul olid etteheidetud asjaolud kahes menetluses identsed, st põhimõtteliselt René Berthelot' töölevõtmist ja

teenistustingimusi puudutava korra rikkumine, mis rikub ühenduse üldist huvi.

116 Édith Cresson väidab, et *Chambre du conseil du tribunal de première instance de Bruxelles* tegi asja sisuliselt arutavas kohtus eeluurimismenetluse lõpetamise otsuse pärast *procureur du Roi* seisukoha ülevõtmist, mille kohaselt väidetavad asjaolud ei olnud kindlaks tehtud või Édith Cressoni osalemine nendes ei olnud tõendatud. Selle eeluurimismenetluse lõpetamise otsuse tõttu kaotas komisjoni distsiplinaarmenetlus oma eseme ning sisu.

117 Komisjon leiab samuti, et põhimõte „distsiplinaarmenetlus on seotud kriminaalmenetlusega” on ühenduse õiguses kohaldatav, kuid ta teeb sellest teised järeldused. Sellest tuleneb ühelt poolt, et kui samadel asjaoludel on kriminaalmenetlusega paralleelselt alustatud ka distsiplinaarmenetlust, tuleb distsiplinaarmenetlus kriminaalmenetluse tulemuste selgumiseni peatada, ning teiselt poolt see, et distsiplinaarmenetlust läbiviiv asutus on seotud kriminaalkohtu poolt tehtud faktiliste järeldustega. Ometi on käesolevas kohtuasjas kriminaalmenetluses ja distsiplinaarmenetluses etteheidetud asjaolud erinevad. Kriminaalkohtus oli arutlusel Édith Cressoni võimalik süü eelkõige pettuses ja varade kuritarvitamises. Euroopa Kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas asjaomane isik rikkus tema ametist tulenevaid kohustusi, näidates üles soosivat käitumist või rasket hooletust. Seega ei ole Euroopa Kohus seotud kriminaalkohtu järeldustega ega tema poolt tehtud eeluurimise lõpetamise otsusega.

Euroopa Kohtu hinnang

118 Tuleb meelde tuletada, et ühenduste ametnikku või teenistujat puudutavad distsiplinaarmenetlused — nagu eespool viidatud kohtuotsuses *François vs. komisjon* — ning komisjoni liiget puudutavad menetlused ei allu samadele eeskirjadele. Esimesi reguleerivad Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad,

teised on allutatud iseseisvale EÜ artikli 213 lõike 2 kohasele menetlusele. Seega ei ole esimesele kohaldatavad lahendused tingimata teisele ülekantavad.

119 Édith Cressoni osas asendus kriminaalmenetlus aastatel 1999–2004 temale tehtud etteheidete uurimisega.

120 Niivõrd, kuivõrd selles menetluses tehtud järeldused puudutavad identseid asjaolusid EÜ artikli 213 lõike 2 kohases menetluses uuritutega ning kui need järeldused on Euroopa Kohtule esitatud toimikus, võib viimane neid nimetatud artikli alusel Édith Cressonile ette heidetud asjaolude uurimisel arvesse võtta.

121 Siiski ei ole Euroopa Kohus seotud kriminaalmenetluses asjaoludele antud juriidilise kvalifikatsiooniga ning tema pädevuses on tema täie hindamispädevuse raames uurida, kas EÜ artikli 213 lõikel 2 põhinevas menetluses ette heidetud asjaolud kujutavad endast komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumist.

122 Seega ei ole Chambre du conseil du tribunal de première instance de Bruxelles'i otsus Édith Cressoni vastu esitatud süüdistuse esitamise jätmise kohta Euroopa Kohtule siduv.

123 Mis puudutab ainsat *procureur du Roi* poolt alles jäetud süüdistuspunkti, st lähetuskorraldusi, mis olid René Berthelot' nimel koostatud ja puudutasid fiktiivseid lähetusi, siis Euroopa Kohus võib *procureur du Roi* määruses märgitud kriminaaljuurdluste järeldusi arvesse võtta, ilma et need oleksid talle siiski siduvad.

- 124 Mis puudutab René Berthelot' töölevõtmist, siis *procureur du Roi* määruses sisalduvad järeldused, mille kohaselt ühelt poolt oli René Berthelot' *curriculum vitae* võrreldav komisjoni poolt tööle võetud teiste külalisteadlaste omadega ning teiselt poolt, et komisjoni talituste töötajaid lähetati tavapäraselt institutsiooni liikmete kabinettide juurde või nendega arvestati kabinettide poolt saadava ametliku toetuse puhul, on samuti asjakohased ning Euroopa Kohus võib neid arvesse võtta.
- 125 Järeldused, mida *procureur du Roi* nende aspektide pinnal teeb, st et René Berthelot' töölevõtmine oli nõuetekohane selles mõttes, et see ei rikkunud ühtegi komisjoni kehtestatud eeskirja, kujutab endast faktiliste asjaolude hindamist. See hinnang põhineb eelkõige külalisteadlaste töölevõtmise vallas ühenduse eeskirjade uurimisel ja tõlgendamisel, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

EÜ artikli 213 lõikest 2 tulenevate kohustuste rikkumise olemasolu

Poolte märkused

- 126 Komisjoni arvates tuleneb René Berthelot'd ja Timm Riedingeri puudutavatest toimikutest, et Édith Cresson rikkus tema ametist tulenevaid kohustusi, näidates üles soosivat käitumist või rasket hooletust.
- 127 Édith Cresson toob välja René Berthelot' töölevõtmise nõuetekohasuse ning rõhutab, et töölevõtmine toimus haldustalituse poolt. Komisjoni liiget ei pea olema teavitatud

kõikidest töölevõtmise halduslikest aspektidest. Mis puudutab Timm Riedingeri toimikut, siis see on sisutühi.

Euroopa Kohtu hinnang

- ¹²⁸ Käesoleva kohtuotsuse punktides 10–26 kirjeldatud René Berthelot' ja Timm Riedingeri toimikuid tuleb uurida eraldi.

— René Berthelot' töölevõtmine ja teenistustingimused

- ¹²⁹ Küsimus on siin selles, kas René Berthelot' töölevõtmine ja teenistustingimused külalisteadlasena Édith Cressoni isikliku nõunikuna töötamiseks kujutavad endast viimase poolt komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumist.
- ¹³⁰ Komisjoni liikmel on kabinet, mis koosneb kaastöötajatest, kes on tema isiklikud nõunikud. Selliste kaastöötajate töölevõtmine toimub *intuitu personae*, st suuresti vastavalt soovidele ning asjaomased isikud valitakse nii nende ametialastest oskustest ja moraalistest omadustest kui ka asjaomase komisjoni liikme enda ja tema kogu kabineti töömeetoditega kohandumise võimest tulenevalt.
- ¹³¹ Lisaks kabineti liikmetele on komisjoni liikme käsutuses ka muu personal. Eelkõige võib ta erieeskirju järgides kasutada komisjoni talituste töötajaid, võtta appi eksperte või saata piiratud ajavahemikuks teatud isikuid lähetusse.

- 132 Käesoleval juhul on selge, et René Berthelot'd ei saanud tööle võtta Édith Cressoni kabineti liikmena, kuna ta oli ületanud lubatud vanusepiiri. Lisaks oli Édith Cressoni kabinet juba komplekteeritud, mis tähendab, et kõik isikliku nõuniku kohad olid täis, seega Édith Cresson ei saanud omada isiklikku lisanõunikku.
- 133 Édith Cresson saavutas siiski selle, et tema talitused võtsid René Berthelot' tööle. Ta võeti külalisteadlasena tööle tegelikult isikliku nõuniku ülesannete täitmiseks.
- 134 Selles osas tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 132 ja 133, et René Berthelot' töölevõtmine kujutab endast kabineti liikmete töölevõtmise eeskirjadest kõrvalekaldumist.
- 135 Vaidlusalune töölevõtmine kujutab endast ka külalisteadlase töölevõtmise eeskirjade rikkumist.
- 136 Esiteks, vastupidi külalisteadlasi puudutava otsuse artikli 1 lõikele 3 ei võetud René Berthelot'd tööle külalisteadlase ülesannete täitmiseks ja külastuse eesmärgi täitmise võimaldamiseks, st selleks, et tugevdada süvendatud teadmiste vahetust külastaja ning XII peadirektoraadi ja Teadusuuringute Ühiskeskuse uurimistegevuse eest vastutavate isiku vahel. Tema töölevõtmise ainus eesmärk oli võimaldada tal täita

ülesandeid Édith Cressoni kabineti juures. Seega mindi mööda külalisteadlasi puudutavate eeskirjade eesmärgist.

137 *Procureur du Roi* määruses toodud asjaolu, mille kohaselt ühenduse institutsioonide töötajaid lähetati tavapäraselt komisjoni liikmete kabinettide juurde või nendega arvestati kabinettide poolt saadava ametliku toetuse puhul, jättis nimetatud töölevõtmisest mulje kui nõuetekohasest, sobitades selle olemasolevasse raamistikku. Siiski ei ole käesolevas asjas nende lähetuste eesmärki silmas peetud. Nende lähetuste puhul on silmas peetud teenete tõttu, tihti konkursi kaudu eelnevalt tööle võetud isikuid, kes on talituste juures ühenduse üldistes huvides oma ametikohustusi täites näidanud üles asjatundlikkust, mis seejärel antakse kabinettide käsutusse. See, et René Berthelot' anti otsekohe Édith Cressoni kabineti käsutusse, ei järginud selle tavapärase praktika eesmärki.

138 Teiseks näeb külalisteadlasi puudutav otsus ette, et asjaomased isikud valitakse ülikooli või teaduskõrgkoolide professorite hulgast või teiste teadusasutuste kõrgetasemeliste teadlaste hulgast, kellel on teadusuuringute talituses tunnustatud maine. Erilise tiitli või kogemuse puudumisel ei võimalda René Berthelot' poolt oma *curriculum vitae*'s toodud erialane ettevalmistus, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 10, leida, et asjaomase isiku töölevõtmine vastaks asjaomases korras ettenähtule. Seega huvi võtta René Berthelot' tööle XII peadirektoraati ja Teadusuuringute Ühiskeskuse juurde ei ole tõendatud.

139 Kolmandaks ületas René Berthelot' 30-kuuline leping lubatud ülempiiri kuue kuu võrra. René Berthelot lahkus mitte selleks, et lõpetada eeskirjadevastase kestusega teenistus, vaid tervislikel põhjustel. Selline ületamine näitab eelkõige Édith Cressoni ükskõiksust kehtivate eeskirjade suhtes. Lisaks nõudis Édith Cresson pärast René Berthelot' ametist lahkumist veel kord — seekord asjata —, et leitaks viis, kuidas asjaomast isikut tööle võtta.

¹⁴⁰ Neljandaks, vastupidi külalisteadlasi puudutava otsuse artikli 7 lõikele 7 ei koostanud René Berthelot ühtegi aruannet külastuse eesmärgiks olnud tegevuse kohta. Aruandeid pidi nõudma haldustalitus. Näib, et neid, mis lõpuks viimasele edastati, ei ole koostanud mitte René Berthelot, vaid erinevad Édith Cressoni kabinetis töötanud isikud. Samuti näib, et aruannete eesmärk oli puhtformaalselt haldustalituse nõudele vastamine.

¹⁴¹ Asjaolu, et külalisteadlased ei esita süstemaatiliselt külastuse lõpus aruandeid, ei ole selline, mis nõrgendaks külalisteadlasi puudutavas otsuses sätestatud kohustuse rikkumise kohta tehtud järeldust.

¹⁴² Lõpetuseks, fiktiivseid lähetusi puudutavad lähetuskorraldused koostati René Berthelot' nimel. Nende dokumentide koostamine kujutab endast ühenduse institutsioonide kehtestatud eeskirjade tõsist rikkumist. Selle rikkumise saab siiski põhimõtteliselt arvata René Berthelot' süüks ning toimikust ei tulene, et Édith Cressoni sellest teavitati või et teda oleks pidanud teavitama. Neil tingimustel ei ole vaja uurida argumenti, mille Édith Cresson enda kaitseks tõi ja mille kohaselt fiktiivseid lähetusi puudutavad lähetuskorraldused käivad ainult minimaalsete summade kohta.

¹⁴³ René Berthelot' toimiku analüüsis toodud erinevad kohaldatava korra sätte ja mõtte, eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktides 136–138 toodud rikkumised toovad välja

viimase ilmselgelt sobimatu töölevõtmise külalisteadlasena komisjoni liikme juures isikliku nõuniku ülesannete täitmiseks.

144 René Berthelot' töölevõtmise ja teenistustingimuste uurimine näitas, et asjaomaste eeskirjade eesmärgist mindi mööda.

145 Arvestades Édith Cressoni isiklikku osavõttu selles töölevõtmises — kuna see toimus tema selgesõnalisel nõudmisel pärast seda, kui teda teavitati sellest, et ta ei saa René Berthelot'd oma kabinetti tööle võtta — tuleb Édith Cressoni lugeda nimetatud töölevõtmise ning sellega seotud eeskirjadest kõrvalekaldumise eest vastutavaks. Ta ei saa end vastutusest vabastada varjudes selle taha, et haldustalitus nõustus töölevõtmisega, kuna ühelgi hetkel ei näidanud ta kas pädevaid teenistusi sellel teemal küsitledes või selles osas soovitusi andes üles hoolt, et need järgiksid kohalduvate eeskirjade eesmärki.

146 Kuna Édith Cresson lasi tööle võtta lähedase tuttava René Berthelot' külalisteadlasena — kuigi viimane ei pidanud vastavaid kohustusi täitma hakkamagi —, et võimaldada asjaomasel isikul täita isikliku nõuniku ülesandeid tema kabinetis, ehkki kabinet oli juba moodustatud ja René Berthelot' oli lisaks ületanud vanusepiiri selliste ülesannete täitmiseks, kannab ta vastutust teatud raskusastmega rikkumise eest.

147 Eeltoodust tuleneb, et Édith Cresson rikkus René Berthelot' töölevõtmisel ning René Berthelot' teenistustingimuste osas EÜ artikli 213 lõike 2 ja EA artikli 126 lõike 2 sätete mõttes komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi.

— Timm Riedingerile töölepingute pakkumine

- 148 Euroopa Kohtule teatavaks saanud asjaolude põhjal, mida on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktides 22–26, ei saa leida, et kuna Édith Cresson pakkus Timm Riedingerile kolme asjaomast lepingut, rikkus ta komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi. Nende lepingute pealkirjast ega komisjonile selle kohta edastatud mõningasest teabest ei tulene, et nimetatud lepingud ei teeni ühenduse üldist huve.

Nõue, mis puudutab ilmajätmist õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi

- 149 Põhimõtteliselt tuleb komisjoni liikme ametist tulenevate kohustuste rikkumise tõttu EÜ artikli 123 lõikest 2 tulenevalt kohaldada karistust.
- 150 Käesolevaid asjaolusid silmas pidades tuleb siiski leida, et rikkumise tuvastamine on iseenesest sobiv karistus.
- 151 Seega tuleb Édith Cressonile jätta määramata karistus vormis, mille kohaselt jäetakse ta ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi.

Kohtukulud

- 152 Vastavalt kodukorra artikli 69 lõike 2 esimesele lõigule on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Nimetatud

artikli lõike 3 esimese lõigu alusel võib Euroopa Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Sama artikli 69 lõike 4 esimese lõigu alusel kannavad menetlusse astuvad liikmesriigid ise oma kohtukulud.

- 153 Kuna käesoleval juhul on komisjon ja Édith Cresson kohtuvaidluse osaliselt kaotanud, kannavad nad ise oma kohtukulud. Menetlusse astunud Prantsuse Vabariik kannab ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (täiskogu) otsustab:

1. **Édith Cresson rikkus René Berthelot' töölevõtmisel ning René Berthelot' teenistustingimuste osas EÜ artikli 213 lõike 2 ja EA artikli 126 lõike 2 mõttes komisjoni liikme ametist tulenevaid kohustusi.**
2. **Ülejäänud osas jätta hagi rahuldamata.**
3. **Euroopa Ühenduste Komisjon, Édith Cresson ja Prantsuse Vabariik kannavad ise oma kohtukulud.**

Allkirjad